

Møtereferat

Sak: Samarbeidsforum TSO/DSO

Møtedato/sted:

17.9.2019/Statnett (Nydalen)

Deltagere:

Eirin Kjølstad

Ole Inge Rismoen

Trond Eriksen

Bjørn Tore Hjartsjø

Peter W Kirkebø

Stian Frøiland

Einar Westre

Margrethe Slinde

Sigurd Kvistad

Johan Hernes

Åshild Helland

Kristoffer Sletten

Torfinn Jonassen

Gunnar G. Løvås

Anne Sofie Risnes

Hans Olav Ween

Arne Dybdal

Troms Kraft Nett

Eidsiva Nett

Glitre Nett

Skagerak Nett

Mørenett

Sognekraft

Energi Norge

BKK Nett

Hafslund Nett

NTE Nett

LYSE elnett

Agder Energinett

NVE

Statnett

Statnett

Statnett

Statnett

Møteleder:

Gunnar G. Løvås

Fraværende: Jan-Erik Brattbakk

(Ringerikskraft Nett), Bjørn Rune

Stubbe (TEN), Norgesnett, Sture

Hellesvik (Hålogaland)

Vår referanse:

Neste møte:

Desember 2019

Dato: 16.5.2019

Sign.:

.....

1.	<p>NVE v/Torfinn Jonassen orienterte om NVEs oppdrag fra OED på regional driftskoordinering, nedsettelse av ekspertutvalg og forventet fremdrift for eventuelle forskriftsendringer på TSO/DSO</p> <p>OED har gitt en bestilling til NVE knyttet til fremtidig organisering av regional driftskoordinering. NVE har satt ned en ekspertgruppe for å levere en selvstendig rapport til NVE. Gruppen ledes av Jørgen Bjørndalen (DNV GL), og utvalgets medlemmer er Kristoffer Sletten (Agder Energi Nett), Camilla Berntsen (BKK Nett), Idar Gimmestad (Statnett, Landssentralen) og Roy Birger</p>	<p>NVE vil gi oppdateringer fra ekspertgruppens arbeid på kommende TSO/DSO-Samarbeidsforum</p>
----	---	--

	<p>Bjørkli (Regionsentral Nord). NVE hjelper til, men gruppen står ansvarlig for innhold i leveransen. Ekspertgruppen skal levere rapporten til NVE i april 2020. Rapporten fra ekspertgruppen blir ikke sendt på høring, men NVE planlegger å arrangere et bransjemøte i mai 2020. NVE planlegger å sende sine vurderinger og anbefalinger til OED innen 31.5.2020.</p> <p>Ekspertutvalgets oppdrag inneholder: (i) vurdering av dagens oppgaver, plikter og ansvarsfordeling, (ii) vurdere behovet for å etablere ordninger for regional og lokal nettstyring og koordinering, samt (iii) anbefale fremtidig ansvarsfordeling. Drøftingene og anbefalingene i ekspertutvalget vil gjøres i lys av digitalisering og automatisering, økt grad av standardiserte prosesser, drøfting av markeder eller avtaler, evt. bruk av myndighet, samt nødvendig kompetanse for å håndtere fremtidig regional nettdrift.</p> <p>Ekspertutvalget vil ha et bransjemøte 23.10, og NVE oppfordrer alle til å delta.</p> <p>Tidslinjen for arbeidet innebærer at eventuelle store endringer i regelverket kan tidligst vedtas 2022. NVE påpekt at det ingen grunn til å vente på nytt regelverk, og NVE oppfordret både nettselskapene og Statnett til å bruke de mulighetene som eksisterer innenfor dagens regelverk for å bedre driftskoordineringen. Bransjen trenger f.eks. ikke endre fos for å bedre rutiner for informasjonsutveksling.</p>	
2.	<p>Runde rundt bordet</p> <p>Det er bred enighet i TSO/DSO-Samarbeidsforum at det er ønskelig, men samtidig vanskelig, å få engasjert de små nettselskapene i diskusjonene om fremtidig regional nettdrift.</p> <p>Glitre informerte om en kartlegging som de har foretatt knyttet til koblinger i regional- og distribusjonsnett. Underlaget er sendt Statnett for kommentar og diskusjon om videre oppfølging.</p>	

<p>3.</p>	<p>DIGIN DIGIN er et bransjesamarbeid knyttet til digitalisering, hvor 16 nettselskap (store og mellomstore) og Statnett deltar. EnergiNorge er "vert" for pågående fase, med prosjekteier Kristin Reitan (fra EnergiNorge) og prosjektleder Nora Johansen (fra Hafslund).</p> <p>DIGINs hovedformål er å få implementert en bransjefelles informasjonsmodell som skal legge til rette for bedre digitalisering. Fokus i arbeidet er strukturelle data. Leveransene fra prosjektet er å (i) etablere felles informasjonsmodell (DIGIN-modellen, som passer med IEC CIM), (ii) sette opp struktur for forvaltning og governance av modellen, samt (iii) etablere læringsarena for bransjen.</p> <p>Informasjonsmodellen utvikles steg-for-steg. Fase 1 er knyttet til å sikre knytning til pågående arbeid i Autofos. Tids-planen for fase 1 er 1. oktober, hvor leveransen er en informasjonsmodell. Det skal være bransjestyringsgruppe 19.9 som skal beslutte videre fremdrift for fase 2. Prosjektet informerte om at man kun jobber en og en fase om gangen, og at nettselskapene kun binder seg kun pr fase. Dette innebærer at tidsplanen for DIGIN er 1.1.2020.Samarbeidsforum etterlyste en mer langsiktig plan og ambisjon for arbeidet.</p> <p>Videre informerte prosjektet om at mange av ressursene som deltok var på 20-25% deltakelse, og at det var vanskelig med kontinuitet i arbeidet. NVE påpekte tydelig at det er viktig for bransjen å bruke tilstrekkelig med ressurser for å være sikker på å lykkes, og at nåværende ressursbruk ikke virket tilstrekkelig.</p>	
<p>4.</p>	<p>Pilotene – status og planer Status og planer for de ulike planene ble gjennomgått av nettselskapene som har pilot (se vedlegg).</p> <p>EnergiNorge vil arrangere et åpent møte om pilotene i 22. oktober i Oslo, og alle oppfordres til å melde seg på dette seminaret.</p> <p>Mørenett Peter Kirkebø som er prosjekteier for piloten fra Mørenett presenterte. I piloten har Mørenett direkte dialog med Landssentralen om reguleringer under trafo (rutinen i piloten ble gjennomgått på TSO/DSO-Samarbeidsforum 9.5.2019).</p> <p>Det har i den seneste tiden (fra slutten av august) vært mange reguleringer i henhold til den nye rutinen. Mørenett har i tillegg til aktivering av regulerkraftressurser også foretatt nettomlegging for å håndtere flaskehalsen.</p> <p>Mørenett ser gjennom piloten behov for verktøyutvikling for å støtte de manuelle vurderingene som i dag gjøres av operatørene. Mørenett har derfor, sammen med Kongsberg Digital (KogniGrid), sendt inn en Skattefunnsøknad for mulig finansieringsstøtte for utvikling av et verktøy tilpasset Mørenett sitt behov. Verktøyet vil</p>	

<p>etablere en digital tvilling av regionalnettet, og vil bygge på CIM-standarderen. Ambisjon er å hente erfaringer innen avslutning av piloten. På sikt ønsker også Mørenett å videreutvikle verktøyet inn mot distribusjons- og lavspennetnettet.</p> <p>Mørenett ser at dagens stasjonsgruppeinndeling ikke er hensiktsmessig for videre bruk av fleksibilitet i området. De vil gi innspill til arbeidet knyttet til buddata og produksjonsplaner (se pkt. 5 under).</p> <p>Mørenett og Statnett vil i piloten også å se på muligheten for å inkludere mindre aktører i RK i dette området for å øke tilfanget av ressurser for både frekvensregulering og flaskehalshåndtering.</p> <p>Mørenett støtter at evaluering av piloten igangsettes raskt.</p> <p><u>DSO-Fosen</u> Johan Hernes fra NTE Nett presenterte status for piloten. Han fastslo at arbeidet som er gjort med å koordinere driftsplanlegging mellom TrønderEnergi, NTE og Statnett gjennom etablering av DSO-Fosen med påfølgende rutiner har vært viktig for å håndtere en krevende periode for nettet på Fosen. Fokus har vært på å sikre tett samarbeid om analyser, samt å få etablert kompetansemiljø og nøytral enhet regionalt.</p> <p>Piloten tester fra 1.9.2019 en koordinerende rolle for DSO-Fosen ved planlegging av driftsstanser. Dette kommer i tillegg til de ukentlige rapportene fra DSO-Fosen til Regionsentral Nord. Den nye rutinen for regional driftsstanskoordinering er presentert og forankret med berørte konsesjonærer.</p> <p>DSO-Fosen presenterte også kort status for FoU-prosjektet Kognigrid, hvor både NTE, TrønderEnergi og Statnett deltar, som brukes for å simulere og prognosere nettmessig forhold neste 24 timer. DSO-Fosen mottar produksjonsplaner fra de regionale produsentene gjennom piloten og data fra disse brukes inn i modellen for å forutse nett-messige utfordringer.</p> <p>DSO-Fosen støtter at evaluering av piloten igangsettes raskt.</p> <p><u>Agder:</u> PL Kristoffer Sletten hos Agder presenterte. Agder har etablert en prosjektorganisasjon med ulike arbeidspakker: interessenter, rutiner, verktøy, produsenter, optimal nettdrift og kompetanseheving. Agder har så langt i arbeidet fokusert mye på verktøy og støtte til operatørene på nettsentralen, samt analyseverktøy for å kunne optimalisere reaktive forhold.</p> <p>Agders analyser og vurderinger viser at de som rettesnor vil foreta differensiert spenningsregulering, hvor de i masket regionalnett vil søke en gitt spenning, mens de for radielt regionalnett vil tillate en viss spenningsvariasjon, og at det tilsvarende for distribusjonsnett vil være krevende å holde en gitt spenning, og at denne vil kunne variere.</p>	
--	--

	<p>Agders analyser av dagens og fremtidig bruk av reaktive komponenter viser:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egne kondensatorbatteri er i dag hovedsakelig på 22kV, og brukes mest sesongmessig. På grunn av endret nett på 22 kV vil de på sikt vurdere plassering av disse. Fremover vil analyse se på mer optimal bruk av eksisterende kondensatorbatteri, samt etablere plan for investeringer/ombygging. - Produsenter: Dialog med produsenter om deres spenningsinnstillinger pågår. Det er i dag ugunstig Q-produksjon fra produsenter, og de har derfor akseptert Q-balanse over generatortrafoen. De uttrykker skepsis mot Q-kjøring/U-støtte. Agder ønsker mer aktiv spenningsstøtte, og vil sammen med Statnett, ta dette videre mot produsentene. - Trinnkoblere: Målet er å optimalisere spenninger, inklusiv nye rutiner/praksis. AEN og Statnett har ikke landet dette ennå, og vil være et prioritert arbeid i piloten. <p>Agder holder, sammen med Powel, på med å utvikle en sanntidsmodell som skal lage prognoser for de neste 24 timer. Denne modellen vil nå brukes for å simulere forbedringer, samt at modellen vil valideres gjennom endringer i bruk av kondensatorbatteri, reaktivt bidrag fra produsenter og endret spenningssettpunkt/trinning av trafoer mellom transmisjons- og regionalnett.</p> <p>Agder ser at det vil kunne være vanskelig å kvantifisere gevinster på kort sikt. Videre ser Agder at de i piloten er avhengig av andre, og at arbeidet derfor tar det lang tid.</p> <p><u>Evaluering av pilotene</u> Anne Sofie Risnes orienterte kort om planen for gjennomføring av evaluering. Anskaffelse av ekstern konsulent for å samle erfaringer og skrive evalueringsdokument igangsettes i løpet av september. 2019. Evalueringsrapporten som utarbeides av ekstern konsulent vil være en gjennomgang av prosjektet og måloppnåelse basert på de kriterier som ble satt da pilotene ble valgt. Rapporten skal være åpen og et utgangspunkt for videre diskusjon i Samarbeidsforum for hva erfaringene betyr for videre utvikling av DSO-rollen og grensesnittet TSO/DSO.</p>	
5.	<p>Buddata og produksjonsplaner i fremtidens nett</p> <p>Tilgang til produksjonsplaner vil gi nettselskapene viktig informasjon for å kunne planlegge sin drift. Samtidig er det en utfordring at planene pt gis på et aggregert nivå (stasjonsgrupper) hvor produksjonsplaner for det enkelte aggregat ikke alltid fremkommer. Den økonomiske forpliktelsen for produsentene er også å følge planen som angitt per stasjonsgruppe og de står fritt til å endre hvilke aggregater innenfor gruppen de vil benytte.</p> <p>Statnett har derfor startet et arbeid for å gjennomgå behovene knyttet til fremtidig stasjonsgruppeinndeling og oppfordret nettselskapene til å engasjere seg i dette arbeidet når det settes i</p>	

	<p>gang for å sikre at også driftsbehovene i distribusjonsnett hensyntas i fremtidig markedsdesign.</p> <p>Behov for å endre er bl.a. knyttet til implementering av nordiske/ europeiske handelsplattformer. I NBM er budfiltrering viktig, hvor en må vite hvilke ressurser som er tilgjengelig. Videre er det viktig for nettselskapene å ha informasjon om lokasjon for å håndtere lokale flaskehalsler.</p> <p>Produksjonsplaner vil endres i fremtiden, bl.a som følge av EB GL vil det etableres en ny rolle BSP (Balance Service Provider), i tillegg dagens BRP (Balance Responsible Provider), og at det ikke fastlagt hvem som vil sende produksjonsplaner. Fra 2021-22 vil også produksjonsplaner ikke lenger være avregningsgrunnlaget.</p> <p>Statnett inviterer til videre dialog med aktørene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2019: informasjonsmøte / bransjedialog, innspill fra aktører, etablere arbeidsgruppe - Q1-2020: arbeidsgruppe, kartlegge konsekvenser og velge konsept - Q2-2020: høring i bransjen 	<p>Aktører som ønsker å delta i arbeidet knyttet til produksjonsplaner kontakter Statnett: pasi.norrbacka@statnett.no</p>
<p>6.</p>	<p>Eventuelt Ingen saker på eventuelt.</p> <p>Mulige tema for neste møte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva skjer i pilot-områdene etter pilot-perioden? - Gjennomføring og status for piloter med bruk av fleksibilitet for å håndtere nettutfordringer? 	<p>Statnett setter opp Fleksibilitet som tema på kommende møte i TSO/DSO-Samarbeidsforum</p> <p>Statnett vil sende ut Doodle for neste møte i desember</p>

Vedlegg:

1. Foiler vist i møtet
2. Notat om stasjonsgrupper